

11. Majburov I. A., Sokolovskaja A. M. (2011) Teorija nalogooblozhenija. Prodvinutij kurs [The theory of taxation. Advanced course], Juniti-Dana.
12. Lyst DPS Ukrainy vid 18.03.2013 № 4198/6/18-3115 "Pro rejestraciju predstavnytstva" [Letter of STA of Ukraine from 18.03.2013 number 4198/6 / 18-3115 "On registration offices"], available at: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/listi-dps/62499.html>
13. Podatkovyj kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine], available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
14. Model Convention with Respect to Taxes on Income and on Capital / OECD 2014, available at: <https://www.oecd.org/ctp/treaties/2014-model-tax-convention-articles.pdf>
15. Digital Single Market Strategy, available at: <http://g8fip1kplyr33rkrz5b97d1.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2015/04/Digital-Single-Market-Strategy.pdf>
16. Paardekooper W.J. G., van de Ven M., Esdonk A., Cattel Y.C. (2016) Tax Considerations for the European Union's Digital Single Market Strategy, 44 Intertax, Issue 6/7, pp. 513–524.
17. Lamensch Marie, Edoardo Traversa, and Servaas Van Thiel (2016). Value Added Tax and the Digital Economy: The 2015 EU Rules and Broader Issues.
18. VAT on E-Commerce Directive (2002/38/EC), available at: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:128:0041:0044:en:PDF>
19. Peng W. (2016) Multinational Tax Base Erosion Problem of the Digital Economy, Modern Economy, T. 7, №. 03, p. 345 (DOI: 10.4236/me.2016.73038).
20. Jevropejs'ka inicijativa v galuzi elektronnoji komerciji [European initiative on electronic commerce], available at: <ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/esprit/docs/ecomcom.pdf>
21. European Commission. 1999. Working Paper 1: Harmonisation of turnover taxes, available at: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/ecommerce_en.pdf

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2016; 9(186): 22-30

УДК 657

JEL classification M40

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2016/186-9/3>

Б. Засадний, докторант

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано сучасний стан застосування МСФЗ в Україні, визначено результати подолання проблем та викликів, які існували на початковому етапі застосування МСФЗ перед державними органами регулювання в сфері бухгалтерського обліку і звітності та суб'єктами господарювання, запропоновано основні напрямки подальшого реформування системи бухгалтерського обліку в Україні відповідно до МСФЗ.

Ключові слова: бухгалтерський облік; фінансова звітність; Міжнародні стандарти фінансової звітності; Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку; методологія бухгалтерського обліку.

Вступ. Глобалізація світової економіки, необхідність забезпечення прозорості функціонування міжнародних ринків капіталу, посилення захисту прав інвесторів зумовлюють нові вимоги до удосконалення методології збору, обробки та розкриття економічної інформації про господарську діяльність суб'єктів господарювання. Більше п'ятнадцяти років в Україні здійснюється процес реформування системи бухгалтерського обліку та впровадження методології формування економічної інформації згідно з міжнародними стандартами для забезпечення відкритості, прозорості та зіставлення показників фінансової звітності. Відповідно до Закону України "Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" від 18.03.2004 р. №1629-IV бухгалтерський облік компаній визначено однією з пріоритетних сфер, в яких здійснюється адаптація законодавства України до законодавства ЄС [1]. З цієї метою було прийнято ряд законодавчо-нормативних актів для вдосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) та законодавства ЄС.

Одним з таких документів була Стратегія застосування МСФЗ в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету міністрів України від 24.10.2007р. №911-р (далі – Стратегія), яка визначила основні напрями вдосконалення системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності відповідно до МСФЗ [2]. Майже десятирічний період реалізації Стратегії дає підстави для підведення підсумків та аналізу основних результатів, визначення переваг та актуальних проблем, які вимагають подальшого вирішення.

Метою статті є дослідження сучасного стану застосування МСФЗ та визначення подальших напрямків реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ та законодавства ЄС.

Для досягнення мети необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити процес застосування МСФЗ у країнах ЄС та в Україні;
- здійснити критичний аналіз стану виконання основних завдань Стратегії застосування МСФЗ в Україні;
- визначити рівень застосування МСФЗ суб'єктами господарювання при складанні фінансової звітності в Україні.

Об'єктом дослідження є міжнародні стандарти фінансової звітності та процес їх впровадження в систему бухгалтерського обліку та фінансової звітності у країнах ЄС та в Україні.

Предметом дослідження є сучасний стан застосування МСФЗ в Україні та розробка пропозицій для подальшого вдосконалення системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Аналіз попередніх наукових досліджень засвідчує, що питанням адаптації системи бухгалтерського обліку і звітності через стандартизацію та гармонізацію до МСФЗ присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Загалом, у наукових дослідженнях висловлюється стурбованість, що гармонізація та стандартизація системи бухгалтерського обліку у світовому масштабі відбувається без врахування історично складених національних особливостей та специфіки діяльності окремих галузей економіки.

Професор В.Г. Швець зазначає, що на сучасному етапі міжнародної інтеграції у сфері економіки посилюється увага до проблеми уніфікації бухгалтерського обліку, основними підходами до вирішення якої є гармонізація та стандартизація [3].

Також серед вітчизняних вчених значну увагу розвитку процесу реформування вітчизняної системи обліку було приділено С.Ф. Головим та Н.В. Костюченко, котрі видали перший практичний посібник щодо застосування міжнародних стандартів та вказують на необхідність

зближення Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі НП(С)БО) з МСФЗ. При цьому С.Ф. Голов наголошує на існуванні серйозних проблем, що виникають у процесі впровадження МСФЗ [4].

Професори Г.Г. Кірейцев та Н.М. Малюга відзначають, що концепція обліку та фінансової звітності, розроблена Радою міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, зорієнтована на задоволення потреб глобальних виробників та транснаціональних корпорацій. В ній рівень розвитку національних продуктивних сил, соціальних, екологічних, економічних та правових відносин до уваги не береться [5, 6].

Професор Л.Г. Ловінська досліджувала вплив євроінтеграційних процесів на розвиток бухгалтерського обліку та звітності в Україні та вказує на необхідність вдосконалення вітчизняного обліку відповідно до тенденцій його розвитку в глобалізаційному світі та потреб управління національною економікою [7].

Також доцентом Р.В. Кузіною в процесі аналізу імплементації МСФЗ в країнах Євросоюзу та Україні було виокремлено проблеми їх застосування, до яких автор відносить необхідність формування інституційних механізмів з розробки, впровадження та дотримання їх застосування на всіх рівнях; вирішення питань правового впровадження в національну практику; чітке розуміння сфери застосування на національному рівні; вирішення технічних питань, які пов'язані зі специфікою самих МСФЗ і національними особливостями [8].

Методологія дослідження. Методологічною основою написання статті стали загальнонаукові методи

пізнання, такі як: метод аналізу і синтезу, індукції та дедукції, метод порівняння, графічний та табличний метод, метод структурного аналізу, історичний метод. Зокрема, на основі методу класифікації здійснено поділ систем фінансової звітності країн ЄС за певними критеріями та визначено основні підходи до застосування МСФЗ при розробці національних стандартів бухгалтерського обліку. Графічний та табличний методи дослідження використано для наочного відображення динаміки та структури підприємств, які складали фінансову звітність відповідно до МСФЗ. За допомогою історичного методу визначено основні етапи процесу формування законодавчо-нормативного забезпечення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності відповідно до МСФЗ.

Основні результати. На початку 70-х років у зв'язку з процесом інтернаціоналізації ринків капіталу виникла необхідність в однозначному сприйнятті та можливості порівняння ключових фінансових показників компаній різних країн, що працюють в різних сферах економіки. Такий процес зумовив необхідність розробки міжнародних стандартів, які покликані уніфікувати вимоги до інформації, яка подається компаніями у фінансової звітності. Однак, існування своєрідної законодавчої, фінансової, корпоративної та історичної культури сформувало в кожній країні свою унікальну систему звітності.

У таблиці 1 здійснено класифікацію систем фінансової звітності за такими критеріями як складова власного капіталу та спрямованість фінансової звітності для країн ЄС.

Таблиця 1. Класифікація систем фінансової звітності країн Європейського Союзу

Група 1. Слабка складова власного капіталу, державна спрямованість фінансової звітності	Група 2. Сильна складова власного капіталу, корпоративна спрямованість фінансової звітності
Австрія, Бельгія, Болгарія, Греція, Іспанія, Естонія, Італія, Латвія, Литва, Німеччина, Люксембург, Португалія, Польща, Румунія, Фінляндія, Франція, Словаччина, Словенія, Угорщина, Чехія, Швеція	Велика Британія, Данія, Ірландія, Кіпр, Мальта, Нідерланди

Джерело: розроблено автором.

Система фінансової звітності в Україні із домінуванням державної спрямованості та слабкою складовою власного капіталу відноситься до першої групи країн.

Починаючи з 1 січня 2005 року з метою гармонізації обліку і звітності було оголошено про намір вимагати застосування МСФЗ для підготовки фінансових звітів компаній, акції яких перебувають в обігу на організованих ринках ЄС. Оскільки Міжнародна рада зі стандартів бухгалтерського обліку не має реальних повноважень

та впливу на застосування МСФЗ компаніями, в кожній країні запроваджуються національні стандарти. Моніторинг процесу застосування національних стандартів здійснюється або державними органами регулювання в сфері бухгалтерського обліку та звітності, або професійними організаціями.

Слід зазначити, що існують різні підходи до розробки національних стандартів бухгалтерського обліку з урахування положень та концепцій МСФЗ (табл. 2).

Таблиця 2. Підходи до застосування МСФЗ при розробці національних стандартів країнами Європейського Союзу

№п/п	Спосіб застосування МСФЗ	Країна
1	Національні стандарти розробляються автономно, без використання основних концепцій МСФЗ	Велика Британія, Німеччина, Іспанія, Бельгія
2	Національні стандарти розробляються окремо, при цьому використовуються основні концепції МСФЗ	Франція, Литва, Португалія, Словаччина, Чехія
3	Національні стандарти розробляються окремо, при цьому використовуються основні концепції МСФЗ. Кожен національний стандарт містить розділ, в якому дається порівняльна характеристика норм з відповідними МСФЗ	Італія, Швеція, Данія, Австрія
4	При розробці національних стандартів враховуються норми і правила відповідних МСФЗ	Болгарія, Словенія
5	МСФЗ використовуються без змін як національні стандарти, але з додатковими поясненнями	Латвія, Румунія, Польща

Джерело: розроблено автором.

Аналізуючи підходи до застосування МСФЗ в країнах ЄС, можна зробити висновок, що жодна із країн не використовує міжнародні стандарти як національні в повному обсязі. Окрім цього, слід зазначити, що існують

окремі Директиви ЄС, які визначають певні вимоги для систем бухгалтерського обліку і звітності, а також порядку здійснення аудиту.

Одним із основних факторів, який сприяв глобальному впровадженню МСФЗ в країнах ЄС було рішення щодо обов'язкового застосування МСФЗ для складання фінансової звітності лістинговими компаніями, починаючи з 01 січня 2005 року.

У наукових дослідженнях вчені намагалися обґрунтувати причини та фактори, які впливають на прийняття рішення про застосування МСФЗ. Так, на думку Картін Романна та Єви Слітен, застосовуючи економічну теорію мереж, одним із факторів, що впливають на рішення застосовувати МСФЗ в різних країнах є "мережевий ефект продукту" [9]. Таким "продуктом" в даному випадку є МСФЗ, прийняття яких може зумовити отримання економічних та політичних вигід для країн, які є сусідами та формують економічний блок окремого регіону.

Враховуючи економічні та політичні вигоди від впровадження МСФЗ як "продукту з мережевим ефектом", можна пояснити рішення Кабінету міністрів України щодо схвалення стратегії застосування МСФЗ в Україні, згідно якого з 01 січня 2012 року публічні акціонерні товариства, банки, страхові компанії, а також підпри-

ємства, які проводять діяльність за видами, перелік яких визначає КМУ, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність відповідно за міжнародними стандартами.

Процес застосування МСФЗ в Україні при розробці законодавчо-нормативного забезпечення бухгалтерського обліку і звітності було розпочато у 1998 році, коли Постановою Кабінету міністрів України від 28.10.1998 р. №1706 було затверджено Програму реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів. Однак, найпершим законодавчим актом, який визначив передумови для застосування МСФЗ в Україні був Указ Президента України від 23.05.1992 р. "Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку і статистики". Від того часу в Україні було прийнято ряд нормативних документів, які не тільки регламентують застосування МСФЗ, але й містять різні роз'яснення для компаній, аудиторських фірм, контролюючих та координуючих органів державної влади (табл. 3).

Таблиця 3. Законодавчо-нормативне забезпечення процесу застосування МСФЗ в Україні

Дата прийняття та номер	Назва законодавчо-нормативного акту	Сфера регулювання
23.05.1992 р. №303	Указ Президента "Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку і статистики"	Надано повноваження Державній службі статистики України, Міністерству фінансів України, Міністерству економіки України, Державному комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації, Національному банку України щодо загального керівництва розробкою і здійсненням заходів по впровадженню в Україні єдиної системи обліку та статистики, що відповідає загальноприйнятій міжнародній практиці
10.11.1994 р. №237/94	Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами	Створення основ взаємовигідного економічного, соціального, фінансового, цивільного, науково-технічного та культурного співробітництва, сприяння розвитку торгівлі, інвестицій і гармонійних економічних відносин, визначення необхідності адаптації законодавства України до законодавства ЄС
28.10.1998 р. №1706	Постанова КМУ "Про затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів"	Обґрунтовує реформування системи бухгалтерського обліку як складової частини заходів, орієнтованих на впровадження економічних відносин ринкового спрямування, і передбачає запровадження міжнародних стандартів шляхом їх адаптації до економіко-правового середовища та ринкових відносин в Україні
16.07.1999 р. №996-XIV	Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні"	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні, трактує Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку як нормативно-правовий акт, що забезпечує формування державної фінансової політики, визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, що не суперечать міжнародним стандартам
18.03.2004 р. №1629-IV	Закон України "Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС"	Визначає бухгалтерський облік компаній однією з пріоритетних сфер, у яких здійснюється адаптація законодавства України до законодавства ЄС
24.10.2007 р. №911-р	Розпорядження КМУ "Про схвалення Стратегії застосування МСФЗ в Україні"	Спрямована на вдосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні з урахуванням вимог МСФЗ і законодавства ЄС
12.05.2011 р. №3332-VI	Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні"	Визначає обов'язковість застосування МСФЗ визначеному переліку суб'єктів господарювання з 01.01.2012р.
22.02.2012 р. №157-р	Розпорядження КМУ "Про створення умов для впровадження МСФЗ"	Забезпечує офіційне опублікування МСФЗ з дотриманням їх відповідності оригіналу, затверджено методичні рекомендації щодо складання податкової декларації з податку на прибуток підприємств з використанням даних бухгалтерського обліку і дотриманням вимог МСФЗ та проведення перевірки показників такої декларації, створення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів з питань застосування МСФЗ.

Джерело: розроблено автором.

Якщо проаналізувати процес впровадження МСФЗ в Україні з історичного ракурсу, можна зробити висновок про існування значних часових лагів між прийняттям певних рішень, схваленням стратегій і безпосередніми діями, спрямованими на їх реалізацію. Як приклад можна навести прийняття стратегії про застосування МСФЗ у 2007р. і лише у 2012р. було зроблено перші реальні кроки щодо її реалізації.

Ключовим нормативним документом, який відіграв важливу роль у реформуванні системи бухгалтерського обліку і звітності в Україні відповідно до МСФЗ була Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів (далі – Програма), затверджена постановою КМУ від 28.10.1998 р. №1706, основними завданнями якої були:

- створення системи національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку і звітності, яка забезпе-

чить потрібною інформацією користувачів, передусім інвесторів;

- забезпечення зв'язку реформування бухгалтерського обліку з основними тенденціями гармонізації стандартів на міжнародному рівні та станом економічно-правового середовища і ринкових відносин в Україні;
- надання методичної допомоги у впровадженні та використанні реформованої системи бухгалтерського обліку [10].

Наступним важливим документом для процесу застосування МСФЗ в системі бухгалтерського обліку і звітності суб'єктами господарювання було ухвалення розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.10.2007 р. №911-р Стратегії застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, основними завданнями якої є:

- створення законодавчих та організаційних передумов до запровадження міжнародних стандартів для складання суб'єктами господарювання фінансової звітності;
- створення сприятливих організаційно-правових умов для застосування міжнародних стандартів під час складання суб'єктами господарювання фінансової звітності та її подання в електронній формі з урахуванням міжнародної практики за принципом "єдиного вікна";
- удосконалення методології бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва;
- удосконалення державного регулювання у сфері бухгалтерського обліку.

Від дати схвалення Стратегії минуло майже десять років, відтак існують підстави для здійснення аналізу стану виконання основних завдань та отримання результатів, які початково були визначені. Результати аналізу дадуть можливість визначити ефективність виконання основних завдань та вказати на існуючі проблеми, які слід вирішувати в майбутньому.

Завдання 1. Створення законодавчих та організаційних передумов до запровадження міжнародних стандартів для складання суб'єктами господарювання фінансової звітності. Загалом можна позитивно оцінити виконання першого завдання Стратегії, оскільки було здійснено певний ряд заходів для створення законодавчих та організаційних передумов до запровадження МСФЗ при складанні фінансової звітності. Зокрема, на офіційному сайті Міністерства фінансів України оприлюднено текст міжнародних стандартів та внесених до них змін з дотриманням їх відповідності оригіналу з метою створення умов для вільного доступу до зазначених стандартів усіх суб'єктів господарювання.

В рамках виконання Меморандуму про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні міжнародних стандартів, підписаного МФУ, НБУ, Проектом USAID "Розвиток фінансового сектору" та низкою професійних громадських організацій у сфері бухгалтерського обліку та аудиту було створено Інтернет-ресурс (www.msfsz.minfin.gov.ua) з безкоштовним доступом для користувачів. Метою створення даного Інтернет-ресурсу є надання актуальної та корисної інформації стосовно МСФЗ, правових аспектів та практики застосування МСФЗ в Україні, а також надання можливості інтерактивного спілкування на відкритому форумі з метою обговорення розміщених на сайті матеріалів та інших практичних аспектів застосування МСФЗ.

З метою обговорення актуальних питань застосування міжнародних стандартів проводилися науково-практичні конференції, круглі столи, методичні семінари. Проте, слід відзначити, ініціаторами та організаторами таких заходів в основному виступали професійні органі-

зації бухгалтерів та аудиторів, аудиторські компанії, представництва міжнародних організацій та фондів, які підтримують розвиток фінансового сектору та сфери бухгалтерського обліку і звітності.

Завдання 2. Створення сприятливих організаційно-правових умов для застосування міжнародних стандартів під час складання суб'єктами господарювання фінансової звітності та її подання в електронній формі з урахуванням міжнародної практики за принципом "єдиного вікна". Слід відзначити, що на сьогодні створено усі організаційно-правові та технічні умови для формування та подання суб'єктами господарювання фінансової звітності в електронній формі за принципом "єдиного вікна". Також до позитивного результату реалізації Стратегії слід віднести той факт, що з прийняттям Податкового кодексу у 2011 році відбулося наближення податкового обліку до бухгалтерського. Це зумовило забезпечення складання податкової, статистичної та інших видів звітності з використанням даних бухгалтерського обліку, що значно полегшує роботу бухгалтерських служб суб'єктів господарювання та відповідає міжнародній практиці.

Завдання 3. Удосконалення методології бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва. Реалізація цього завдання полягала у максимальному спрощенні процедури ведення бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності для суб'єктів малого підприємництва, в тому числі надання права таким суб'єктам використовувати форму обліку, яка не передбачає застосування подвійного запису. Слід зазначити, що виконання цього завдання здійснено неналежним чином. Також слід посилювати роботу з метою адаптації національної нормативно-правової бази з питань бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва до міжнародних стандартів шляхом затвердження відповідних НП(С)БО із спрощеним порядком ведення обліку активів, зобов'язань, власного капіталу та розрахунку фінансових результатів.

Завдання 4. Удосконалення державного регулювання у сфері бухгалтерського обліку. На Міністерство фінансів України як головного державного регулятора у сфері бухгалтерського обліку і звітності покладено обов'язок створення єдиних методологічних засад ведення бухгалтерського обліку усіма суб'єктами господарювання шляхом застосування єдиного плану рахунків і визначення загальної номенклатури статей фінансової звітності та порядку їх групування з наданням права складати фінансову звітність з урахуванням особливостей господарської діяльності та максимальним розкриттям інформації. Разом з тим, слід відзначити низький рівень співробітництва між Міністерством фінансів України та Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку щодо запровадження в Україні міжнародних стандартів.

Також одним із шляхів вдосконалення системи державного регулювання у сфері бухгалтерського обліку є розширення участі професійних організацій бухгалтерів і аудиторів, вищих навчальних закладів, наукових установ, громадських об'єднань і експертів, бухгалтерів-практиків у розробці змін, пропозицій та рекомендацій до чинного законодавства, в тому числі і у сфері застосування міжнародних стандартів.

Однією з важливих проблем на етапі застосування МСФЗ була відсутність необхідного досвіду серед бухгалтерського персоналу для складання фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів. На сьогодні проблема зміцнення кадрового потенціалу сфери

бухгалтерського обліку і забезпечення високого рівня спеціалістів компаній, які складають фінансову звітність за міжнародними стандартами залишається актуальною. Перш за все, для її вирішення необхідно вищим навчальним закладам при розробці навчальних планів та програм підготовки студентів та підвищення кваліфікації практикуючих бухгалтерів брати до уваги міжнародні стандарти професійної освіти у сфері бухгалтерського обліку і аудиту. По-друге, на рівні професійних організацій бухгалтерів та аудиторів необхідно створити постійно діючу систему професійної підготовки і удосконалення знань спеціалістів з бухгалтерського обліку. Також для вирішення проблеми формування кадрового потенціалу сфери бухгалтерського обліку необхідно розробити та запровадити єдину національну програму професійної сертифікації бухгалтерів і забезпечення її визнання на національному та міжнародному рівні.

Таким чином, реалізація Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні має позитивний характер. Проте, існують певні проблеми, які вимагають поточного та стратегічного вирішення. На даний час в Україні сформовано систему бухгалтерського обліку і звітності, яка відповідає міжнародним стандартам, враховує правові норми провадження підприємницької діяльності, методологічно та методично забезпечує збирання та накопичення інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання в

Україні. Це сприяє створенню умов для формування достовірної фінансової звітності, яка використовується власниками (засновниками), інвесторами, банківськими установами, працівниками для визначення рівня прибутковості, конкурентоспроможності, економічного потенціалу та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання. Проте, процес створення належних організаційно-правових умов для застосування міжнародних стандартів не може обмежуватися лише прийняттям відповідних законодавчо-нормативних актів, а перш за все, потребує перманентної скоординованої роботи органів державної влади, професійних організацій бухгалтерів та аудиторів, підприємств, установ, організацій та інших учасників зазначеного процесу.

Для визначення рівня застосування МСФЗ при складанні фінансової звітності було здійснено аналіз даних про кількість підприємств, які звітували за фінансовою звітністю, в тому числі складеною відповідно до міжнародних стандартів за 2012-2015рр. (табл. 4). Інформацію було отримано на підставі офіційного запиту про доступ до публічної інформації до Державної служби статистики України [11]. Вказану інформацію у табл. 4 деталізовано за організаційно-правовими формами господарювання та підготовлено на підставі фінансової звітності підприємств у рамках державного статистичного спостереження "Активи, власний капітал, зобов'язання та фінансові результати діяльності підприємств".

Таблиця 4. Кількість підприємств, які звітували за фінансовою звітністю, в розрізі організаційно-правових форм господарювання за 2012-2015 роки*

№	Код ОПФГ	Організаційно-правова форма	2012		2013		2014		2015	
			Усього	у тому числі за МСФЗ	Усього	у тому числі за МСФЗ	Усього	у тому числі за МСФЗ	Усього	у тому числі за МСФЗ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1		Усього **	337654	2247	361102	3397	318960	3446	315794	4015
2		Питома вага, %	100	0,67	100	1,00	100	1,08	100	1,27
3	100	Підприємства	128208	113	132081	109	114606	91	110825	94
4	110	Фермерське господарство	29534	6	31028	2	29128	4	29207	2
5	120	Приватне підприємство	76770	53	79419	21	67313	16	64195	15
6	130	Колективне підприємство	3251	2	3294	0	2477	0	2282	0
7	140	Державне підприємство	2378	6	2391	16	1999	8	1888	13
8	145	Казенне підприємство	40	0	29	0	22	0	22	0
9	150	Комунальне підприємство	7916	9	7647	9	6413	10	6432	12
10	160	Дочірнє підприємство	5213	34	5144	58	4393	52	4067	50
11	170	Іноземне підприємство	268	2	259	2	226	1	205	1
12	180	Підприємство об'єднання громадян (релігійні організації, профспілки)	1453	1	1436	0	1248	0	1221	1
13	185	Підприємство споживчої кооперації	1114	0	1123	0	1175	0	1117	0
14	190	Орендне підприємство	77	0	79	1	58	0	52	0
15	192	Сімейне підприємство	5	0	6	0	4	0	4	0
16	193	Спільне підприємство	189	0	226	0	150	0	133	0
17	200	Господарські товариства	202701	2129	222135	3266	197856	3300	199125	3626
18	230	Акціонерне товариство	7121	1739	7308	2244	6450	2121	6161	2090
19	231	Відкрите акціонерне товариство	941	54	703	55	484	41	381	23
20	232	Закрите акціонерне товариство	1086	8	918	4	679	5	524	3
21	235	Державна акціонерна компанія (товариство)	5	0	5	1	2	0	1	0
22	240	Товариство з обмеженою відповідальністю	191916	247	211511	626	188728	777	189981	1140
23	250	Товариство з додатковою відповідальністю	880	74	923	96	886	94	883	89
24	260	Повне товариство	586	6	593	239	489	261	481	278
25	270	Командитне товариство	166	1	174	1	138	1	136	1
26	300	Кооперативи	1786	3	1788	0	1522	1	1443	1
27	310	Виробничий кооператив	981	1	981	0	774	0	786	1
28	330	Споживчий кооператив	136	0	124	0	168	0	160	0
29	340	Сільськогосподарський виробничий кооператив	669	2	683	0	580	1	497	0

Закінчення табл. 4

№	Код ОПФГ	Організаційно-правова форма	2012		2013		2014		2015	
			Усього	у тому числі за МСФЗ	Усього	у тому числі за МСФЗ	Усього	у тому числі за МСФЗ	Усього	у тому числі за МСФЗ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
30	500	Об'єднання підприємств (юридичних осіб)	1066	1	1094	1	921	1	833	0
31	510	Асоціація	472	0	505	0	422	0	384	0
32	520	Корпорація	257	0	248	0	207	0	201	0
33	530	Консорціум	25	0	26	0	22	0	22	0
34	540	Концерн	81	0	87	0	78	0	69	0
35	550	Холдингова компанія	2	1	3	1	2	1	4	0
36	590	Інші об'єднання юридичних осіб	229	0	225	0	190	0	153	0
37	900	Інші організаційно-правові форми	3893	1	4004	21	4055	53	3572	294

Примітка:

* Дані за 2012-2014рр. наведено відповідно до Класифікації організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004. За 2015р. відповідно до Статистичного класифікатора організаційних форм суб'єктів економіки (СКОФ).

** Дані наведено без урахування результатів діяльності банків, бюджетних установ. За 2014-2015рр. також без тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Джерело: розроблено автором на основі [11].

Проаналізувавши дані табл. 4, можна зробити наступні висновки:

1) від початку застосування МСФЗ для складання фінансової звітності (2012 рік) спостерігається позитивна

тенденція щодо кількості суб'єктів господарювання, які формують свою звітність відповідно до МСФЗ (рис. 1).

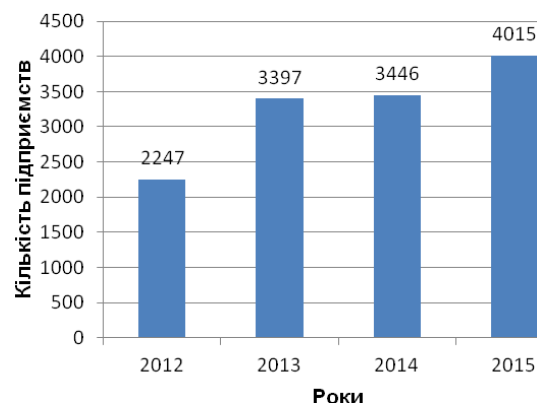

Рис. 1. Динаміка кількості підприємств, які складали фінансову звітність відповідно до МСФЗ

Джерело: розроблено автором на основі [11].

Проте, частка таких суб'єктів господарювання у загальній кількості підприємств становила 0,67% у 2012 р., 1,00% у 2013 р., 1,08% у 2014 р. та 1,27% у 2015 р., що свідчить про низький рівень зацікавленості у формуванні фінансової звітності відповідно до МСФЗ, перш за все, серед підприємств, які не зобов'язані відповідно до законодавства застосовувати міжнародні стандарти при складанні фінансової звітності. Слід наголосити, що дані табл. 4 не враховують кількість банків, які також зобов'язані формувати фінансову звітність відповідно до МСФЗ.

2) у розрізі організаційно-правових форм підприємств, найбільшу питому вагу у загальній кількості суб'єктів господарювання, що формували фінансову звітність становили господарські товариства (код ОПФГ 200) – 2129 одиниць, або 95% у 2012 р., 3266 одиниць,

або 96% у 2013 р., 3300 одиниць, або 96% у 2014 р. та 3626 одиниць або 90% у 2015 р. Причиною таким високим показникам є законодавча зобов'язаність для окремих форм господарських товариств (зокрема, акціонерних товариств) використовувати МСФЗ при складанні фінансової звітності.

3) у структурі господарських товариств лівову частку становлять акціонерні товариства (код ОПФГ 230-232) 85%, 71%, 66% та 58% відповідно у 2012 р., 2013 р., 2014 р. та 2015 р. Тенденція до зменшення частки акціонерних товариств, які формують звітність відповідно до МСФЗ зумовлена зростанням питомої ваги товариств з обмеженою, додатковою та повною відповідальністю (код ОПФГ 240-260) – 15% у 2012 р., 29% у 2013 р., 34% у 2014 р. та 42% у 2015 р. (рис. 2).

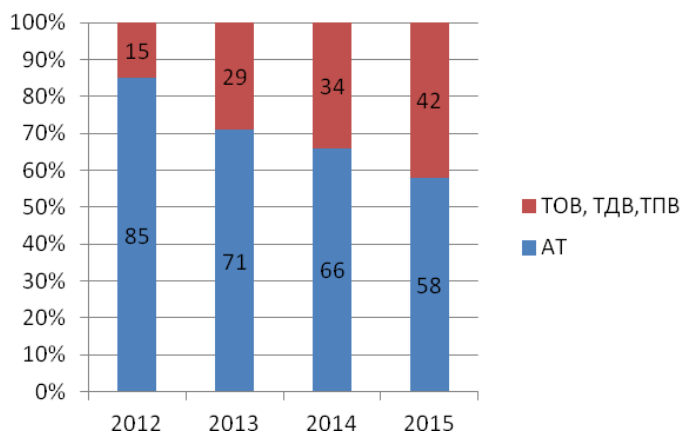

Рис. 2. Структура господарських товариств, які складали фінансову звітність відповідно до МСФЗ

Джерело: розроблено автором на основі [11].

Ще одним важливим аспектом, який слід проаналізувати в контексті даного дослідження є структура сукупності підприємств за їх розмірами. На підставі статисти-

стичної інформації Державної служби статистики України було здійснено класифікацію підприємств за їх розмірами за 2012-2015рр. (табл. 5).

Таблиця 5. Кількість підприємств за їх розмірами

№	Розмір підприємства	2012		2013		2014		2015	
		Кількість, од.	Питома вага, %	Кількість, од.	Питома вага, %	Кількість, од.	Питома вага, %	Кількість, од.	Питома вага, %
1	Великі	689	0,2	659	0,2	497	0,1	423	0,1
2	Середні	20189	5,5	18859	4,8	15906	4,7	15202	4,4
3	Малі	344048	94,3	373809	95,0	324598	95,2	327815	95,5
4	Всього	364935	100	393327	100	341001	100	343440	100

Примітка: Дані наведено без урахування результатів діяльності банків та бюджетних установ. За 2014-2015рр. також без тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Джерело: розроблено автором на основі [12].

Результати аналізу засвідчили, що левову частку у структурі підприємств становлять малі підприємства (в середньому 95% за 2012-2015 рр.), з яких близько 80% є мікропідприємствами. Питома вага середніх підприємств складає близько 5%, а частка великих підприємств є дуже малою (0,2% від загальної кількості підприємств).

Така структура підприємств за їх розмірами вважається нормою у розвинених країнах, адже саме малий та середній бізнес є рушійною силою для розвитку економіки, формування дохідної частини бюджету країни, створення робочих місць тощо.

Таким чином, це обґрунтовує той факт, чому така мала частка підприємств застосовує МСФЗ при складанні фінансової звітності, оскільки підприємства, які відповідно до законодавства зобов'язані формувати звітність відповідно до МСФЗ відносяться до категорії великих. Середні та малі підприємства у зв'язку з додатковими витратами, необхідністю пошуку фахівців із знаннями та досвідом формування звітності відповідно до МСФЗ, відсутністю мотивації та іншими факторами не зацікавлені у формуванні фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів.

Виходячи з цього, одним з основних завдань Стратегії повинно бути створення законодавчо-нормативного, методологічного та методичного забезпечення ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності відповідно до МСФЗ для малих підприємств. Зокрема, вирішення цього питання полягає у максимальному спрощенні процедури ведення бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності відповідно до МСФЗ для малих підприємств. Особливо

слід звернути увагу на формування методологічного та методичного забезпечення для окремої категорії суб'єктів малого підприємництва у частині надання їм права використовувати форму обліку, яка не передбачає застосування подвійного запису.

На сьогодні в Україні процес адаптації законодавчо-нормативної бази з питань бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва відповідно до міжнародних стандартів практично не розпочато. Так, на сайті Міністерства фінансів України розміщено офіційний переклад МСФЗ для малих підприємств, затверджено П(С)БО 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва", яким визначено спрощену форму та порядок заповнення рядків фінансової звітності малими підприємствами. Проте, актуальним питанням, яке потребує вирішення залишається розробка та затвердження відповідних національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку для методологічного та методичного врегулювання спрощеного порядку ведення обліку активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів, витрат та розрахунку фінансових результатів для суб'єктів малого підприємництва.

Висновки. Результати дослідження вказують на те, що у країнах Європейського Союзу МСФЗ у "чистому вигляді" не застосовуються. Такий процес обумовлено, перш за все, існуванням історичних особливостей, відмінностей у фінансовій та корпоративній культурі різних країн. По-друге, з 01 січня 2005 року застосування МСФЗ вимагається для підготовки фінансової звітності компаній країн ЄС, акції яких перебувають в обігу на організованих ринках капіталу, частка яких у загальній

кількості підприємств є незначною. Як наслідок, у кожній країні ЄС здійснено розробку національних стандартів бухгалтерського обліку, які в різній мірі враховують основні концепції МСФЗ.

В Україні відбувається тривалий процес адаптації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності за допомогою стандартизації та гармонізації з МСФЗ. Результати аналізу Стратегії застосування МСФЗ в Україні, як одного з найважливіших нормативних документів, загалом показують позитивну тенденцію у формуванні та створенні законодавчо-нормативних, методологічних, методичних та організаційних передумов для застосування МСФЗ при складанні фінансової звітності суб'єктами господарювання.

Проте дослідження сучасного стану застосування МСФЗ в Україні засвідчило, що лише понад 1% підприємств від загальної кількості формують фінансову звітність відповідно до МСФЗ. Решта підприємств застосовують НП(С)БО при формуванні фінансової звітності і не мають достатніх фінансових можливостей, кваліфікованого персоналу та необхідної мотивації для складання фінансової звітності за МСФЗ. Виходячи з цього, основним напрямком, який вимагає наукового обґрунтування та експертної оцінки професійних організацій є вдосконалення НП(С)БО з урахуванням вимог МСФЗ та національних особливостей здійснення діяльності суб'єктами господарювання.

Дискусія. Подальша наукова дискусія повинна здійснюватися щодо вдосконалення законодавчо-нормативної бази з питань бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності для малих підприємств та розробки і затвердження НП(С)БО із спрощеним порядком ведення обліку активів, зобов'язань, власного капіталу та визначення фінансових результатів.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" від 18.03.2004 р. №1629-IV / Верховна рада України. – 25.09.2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.
2. Стратегія застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні від 24.10.2007 р. №911-п. / Кабінету Міністрів України. –

25.09.2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/911-2007-%D1%80>.

3. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: [підручник] / В.Г. Швець – К.: Знання, 2015. – 572 с.

4. Голов С.Ф., Костюченко В.Н. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: [підручник] / С.Ф. Голов, В.Н. Костюченко. – Х.: Фактор, 2007. – 976 с.

5. Кірейцев Г.Г. Глобалізація економіки і уніфікація методології бухгалтерського обліку / Г.Г. Кірейцев // Матеріали Міжнародної наукової конференції "Наукові дослідження у сфері бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: теоретико-методологічне значення та напрямки подальшого розвитку". – Житомир: ЖДТУ, 2007. – 68 с.

6. Малюга Н.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в Україні: теоретико-методологічні основи: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: 08.06.04 "Бухгалтерський облік, аналіз та аудит" / Н.М. Малюга. – К., 2006. – 36 с.

7. Ловінська Л.Г. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток бухгалтерського обліку та звітності в Україні / Л.Г. Ловінська // Фінанси України. – 2014. – № 9. – С. 21–30.

8. Кузіна Р.В. Корпоративний облік і звітність в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку: монографія / Р.В. Кузіна. – Херсон: Гринь Д. С., 2015. – 416 с.

9. Ramanna, K. Sletten E. Why Countries Adopt International Financial Reporting Standards? / K. Ramanna, E. Sletten // Working Papers. – 2009. – №. 09-102. – 49 p. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1460763>

10. Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів від 28.10.1998 р. №1706 / Кабінет Міністрів України. – 25.09.2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/8451/467838/>.

11. Запит до Державної служби статистики України "Щодо кількості підприємств за організаційно-правовими за 2012–2015 рр. в Україні, які надають фінансову звітність, складену відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності або П(С)БО України до органів державної статистики" № 152-20/1400ПІ від 12.09.2016 р.

12. Кількість підприємств за їх розмірами [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

13. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999р. № 996-14 / Верховна рада України. – 25.09.2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

14. Жук В.М. До проблем стратегії запровадження МСФЗ в Україні / В.М. Жук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №10. – С. 16–22.

15. Alon, A. Early Adoption of IFRS as a Strategic Response to Transnational and Local Influence / A. Alon, P. D. Dwyer // The International Journal of Accounting. – 2014. – Vol. 49. – P. 348–370.

16. Prochazka, D. The Development of Capital Markets of New Countries after IFRS Adoption / D. Prochazka, J. Pelak // Socio-economic Research Bulletin. – 2014. – Issue 4 (55). – P. 97–108.

Надійшла до редколегії 27.08.16

Date of editorial approval 20.09.16

Author's declaration on the sources of funding of research presented in the scientific article or of the preparation of the scientific article: budget of university's scientific project

Б. Засадный, докторант

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В УКРАИНЕ

В статье проанализировано современное состояние применения МСФО в Украине, определены результаты преодоления проблем и вызовов, которые существовали на начальном этапе применения МСФО перед государственными органами регулирования в сфере бухгалтерского учета и отчетности и субъектами хозяйствования, предложены основные направления дальнейшего реформирования системы бухгалтерского учета в Украине в соответствии с МСФО.

Ключевые слова: бухгалтерский учет; финансовая отчетность; Международные стандарты финансовой отчетности; Национальные положения (стандарты) бухгалтерского учета; методология бухгалтерского учета.

B. Zasadnyi, Doctoral Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE CURRENT STATE OF APPLICATION OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS IN UKRAINE.

The article analyzed the process of reforming the system of accounting and reporting in Ukraine in accordance with International Financial Reporting Standards. The main results of the tasks of the Strategy of application IFRS in Ukraine approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine in 2007 are identified. The results of analysis showed that only 1% of the total number of enterprises form the financial statements in accordance with IFRS, the others apply national standards of accounting. The proportion of small enterprises is 95% that do not have the financial capacity, qualified staff and the necessary motivation for the formation of financial statements in accordance with IFRS. As a result, one of the main objectives of the reform of the accounting and reporting is to improve the legislation on accounting for small enterprises and develop national accounting standards of the simplified procedure for accounting of assets, liabilities, equity and financial results of the calculation for small enterprises.

Keywords: accounting; financial statements; International Financial Reporting Standards; National standards of accounting; methodology of accounting.

References (in Latin): Translation / Transliteration/ Transcription

1. On State Program of Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of European Union Law of Ukraine 2004. Kyiv: The Verkhovna Rada of Ukraine.

2. Strategy of the Adoption of International Financial Reporting Standards in Ukraine Act 2007. Kyiv: Cabinet of Ministers of Ukraine.
3. Shvets, V.G., 2015. Accounting Theory. Kyiv: Knowledge.
4. Holov, S.F., Kostyuchenko, V.N., 2007. Accounting and Financial Reporting According to International Standards. Kharkiv: Factor
5. Kireytshev, G. G., 2007. Economic Globalization and Standardization of Accounting Methodology. Zhytomyr: ZSTU.
6. Malyuga, N.M., 2006. The Concept of Accounting in Ukraine: Theoretical and Methodological Foundations. Zhytomyr: ZSTU.
7. Lovinska, L.G., 2014. The Impact of Integration Processes on the Development of Accounting and Reporting in Ukraine. Finance of Ukraine, № 9. pp. 21-30.
8. Kuzina, R.V., 2015. Corporate Accounting and Reporting in Ukraine: Current State and Development Prospects. Kherson: Grin D.
9. Ramanna, K. Sletten E., 2009. Why Countries Adopt International Financial Reporting Standards? Working Papers. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1460763>
10. Program of Accounting Reform of the International Standards Act 1998. Kyiv: Cabinet of Ministers of Ukraine.
11. The Request to the State Statistics Service of Ukraine "On the number of enterprises for 2012-2015. in Ukraine to provide financial statements prepared in accordance with International Financial Reporting Standards" № 152-20 / 1400PI 12.09.2016.
12. Number of enterprises by their size, 2016. State Statistics Service of Ukraine. [online] Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> [Accessed 25 September 2016].
13. On Accounting and Financial Reporting in Ukraine Law of Ukraine 1999. Kyiv: The Verkhovna Rada of Ukraine.
14. Zhuk, V.M., 2010. The Problems of Strategy IFRS Implementation in Ukraine. Accounting and Auditing, №10. pp.16-22.
15. Alon, A. Dwyer, D., 2014. Early Adoption of IFRS as a Strategic Response to Transnational and Local Influence. The International Journal of Accounting, 2014. Vol. 49. pp. 348–370.
16. Prochazka, D., 2014. The Development of Capital Markets of New Countries after IFRS Adoption. Socio-economic Research Bulletin, Issue 4 (55). pp. 97–108.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2016; 9(186): 30-35

УДК 339.137

JEL Classification: F02, F15

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2016/186-9/4>

С. Мицюк, канд. екон. наук, ст. наук. співроб.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

СТАН ЕКОНОМІЧНОЇ СВОБОДИ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

У статті розглянуто позиції України у світових рейтингах, рівень економічної свободи в Україні та її вплив на конкурентоспроможність. Здійснено аналіз тенденцій розвитку України на міжнародній арені та визначено рівень конкурентоспроможності національної економіки. Досліджено індекси глобальної конкурентоспроможності та економічної свободи. Проаналізовано базові складові цих рейтингів та доведено взаємозв'язок між рівнем економічної свободи країни та її конкурентоспроможністю.

Ключові слова: конкурентоспроможність; економічна свобода; національна економіка; світові рейтинги; корупція; рівноважний розвиток; конкурентні переваги; економічна глобалізація; інноваційна діяльність.

Вступ. Обираючи свій власний шлях розвитку, кож- на держава надає перевагу або особистій свободі з високим ступенем господарського ризику або економіч- ній безпеці з високим ступенем несвободи.

В умовах економічної глобалізації та євроінтеграції вагомого значення набуває посилення конкуренції країн на світовому ринку. У сучасному конкурентному сере- довищі адекватно відображаються якісні зміни структу- ри світової економіки, обумовлені насамперед динаміч- ними інтеграційними процесами на мікро- та макроеко- номічному рівнях.

В Україні необхідним є розробка напрямів підви- щення глобальної конкурентоспроможності не лише з боку держави, але й з боку суб'єктів приватного секто- ра. Загалом підвищення конкурентоспроможності еко- номіки та перехід на інноваційний шлях розвитку є клю- човим завданням державної економічної політики, го- ловною метою якої є створення передумов до вступу України в ЄС. Саме тому сьогодні актуальним є дослі- дження конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

Пошук найбільш прийнятних способів переходу еко- номіки України на випереджаючий темп розвитку базу- ється на світовому досвіді, який доводить, що основною умовою процвітання країн та націй стало суттєве під- вищення рівня економічної свободи та добробуту гро- мадян. Ознайомлення зі світовою практикою визначен- ня рівня економічної свободи та обґрунтування необ- ходимості розробки заходів щодо її підвищення в Україні зумовили актуальність теми цього дослідження.

Об'єкт дослідження. Стан економічної свободи в Україні.

Предмет дослідження. Вплив економічної свободи на конкурентоспроможність.

Огляд літератури. Питанням конкурентоспромож- ності, розвитку вітчизняного господарства, економічного

потенціалу та інноваційного розвитку економічних сис- тем присвячено праці відомих вітчизняних учених: В. М. Гейця, С. А. Єрохіна, М. М. Єрмошенка, Г. К. Яло- вого, В. Я. Шевчука та зарубіжних: М. Портера, В. Парето, Й. Шумпетера, Д. Сакса. Але плінність ча- су та нестабільність зовнішніх та внутрішніх економіч- них умов спонукають до необхідності постійного моні- торингу відслідковування стану та тенденцій розвитку України на світовій арені. Індикаторами розвитку є відповідні рейтингові місця, якими відзначають Україну світові організації.

Методологія дослідження. Для досягнення поста- вленої у роботі мети були використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: структурно- логічний та системний аналіз, синтез, статистичний аналіз, узагальнення.

Не вирішена раніше частина загальної проблеми полягає у визначенні взаємозв'язку між рівнем економіч- ної свободи в Україні та її конкурентоспроможністю, міс- ця і ролі України у рейтингах світових організацій та ви- роблення на цій основі моделі розвитку України на заса- дах економічної рівноваги та добробуту. Існуючи наукові дослідження в основному стосуються питань з'ясування сутності поняття конкурентоспроможності національної економіки, визначенню особливостей формування кон- курентних переваг країн, а також оцінці конкурентоспро- можності національної економіки. Однак залишаються поза увагою питання щодо визначення напрямів підви- щення глобальної конкурентоспроможності України на світових ринках в післякризовий період.

Метою статті є дослідження базових індексів світо- вих організацій, які надають змогу визначити тенденції перспективи розвитку країни на сучасному етапі ринко- вих відносин та розкриття особливостей формування конкурентоспроможності країн на міжнародних ринках.